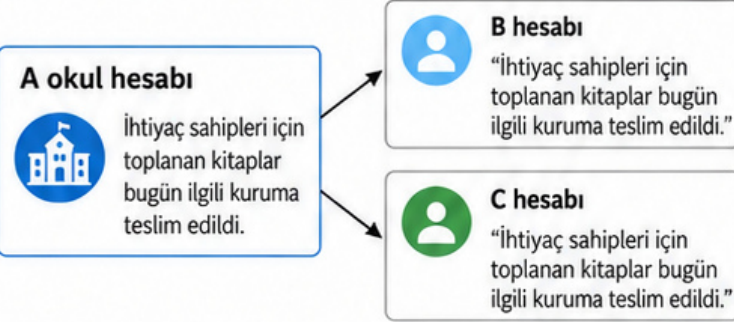

ÖZGÜN MUHAKEME SORULARI

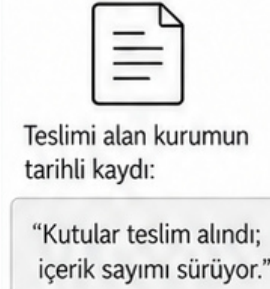
1 Kopyalanan duyuru

Bir okul hesabı, ihtiyaç sahipleri için toplanan kitapların teslim edildiğini duyurmuştur. Bir öğrenci, paylaşımı dinî ve ahlaki sorumluluk açısından değerlendirmektedir. Güvenilir bilgiye ulaşmak için kaynağın yetkinliği, doğrudanlığı ve kapsamı birlikte düşünülecektir.

Koynak ağı

D belgesi

İddialar

- I** Teslim gerçekleşti.
- II** Bütün kitaplar tek tek sayıldı.

Hangi sonuç, kaynakların hem ilişkisini hem söylediği şeyin sınırını gözetir?

- A) A, B ve C aynı haberi aktarır; I desteklenirken II de teslimin tamamlanmış devamı olarak kabul edilir.
- B) D teslimi doğrudan doğrular; kutuların alınması içerik sayımını da kapsadığı için I ve II birlikte doğrulanır.
- C) D, I’i destekler; II için sayımın tamamlandığını gösteren kayıt gerekir, B ve C bağımsız kanıt değildir.
- D) B ve C bağımsız değildir; bu nedenle D’nin teslim kaydına rağmen I de II gibi doğrulanmamış sayılır.
- E) D sayımın sürdüğünü bildirir; bu yüzden A’daki haber düzeltilerek teslimin henüz gerçekleşmediği yazılır.

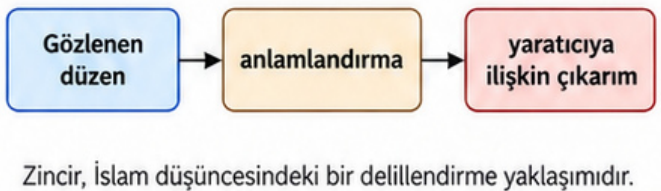
2 Araştırma ile anlamlandırma

Bir tartışma panosunda iki soru yan yana yer alır. Öğrenciler İslam düşüncesindeki düzen ve gaye delilini incelerken, bu delilin doğadaki mekanizmaları araştırmanın yerine geçip geçmediğini tartışmaktadır.

Soru K: Tohumun çimlenmesinde suyun rolü nedir?

Soru L: Varlıktaki düzen, yaratıcı hakkında nasıl bir akıl yürütmeye konu olur?

Hangi eşleştirme, yöntemleri birbirinin yerine koymadan iki sorunun ilişkisini açıklar?

- A) K deneyle sınıanır; L’deki çıkarımın doğruluğu, su verilen tohumların çimlenme sayısı ile ölçülür.
- B) L’deki yorum, K’de beklenen sonuç çıkarsa desteklenmiş; çıkmazsa yaratıcıya ilişkin çıkarım doğrudan çürütülmüş sayılır.
- C) K bir mekanizma ortaya koyar; bu bulgu L’nin yaratıcıya ilişkin sorusunu da aynı deneysel yöntemle sonuçlandırır.
- D) K ve L farklı sorulardır; bu ayırım, K’nin gözlemlerinin L’de düşünmeye başlangıç olmasını engeller.
- E) K işleyişi deneyle araştırır; L düzeni bir inanç ve akıl yürütme çerçevesinde yorumlar, K’nin araştırmasını ortadan kaldırmaz.

3. Yansımanın anlattığı

Öğrenci karanlık camda koridorun yansımasını görüp dışarıda ikinci bir koridor bulunduğunu sanıyor. Işık yönü değiştirilince yansıma kayboluyor; aynı yer dışarıdan da inceleniyor. Arkadaşı ilk yanılmadan hareketle bütün görsel bilgileri değersiz sayıyor.

Hangi değerlendirme hem ilk yanılmayı hem düzeltme sürecini açıklar?

- A) İlk izlenim doğrudan görüldüğü için sonraki akıl yürütmeden daha güvenilir kabul edilmelidir.
- B) Yansıma kaybolduğundan dışarıda ikinci koridor bulunmadığı yalnız bu görüntü değişimiyle kesinleşir.
- C) Gözlemler farklı sonuç verdiği için karar yalnız arkadaşın ilk görüşüne bırakılmalıdır.
- D) Duyu yanılabilir; farklı koşullardaki gözlemleri akılla karşılaştırmak hatayı ayırmaya yardım eder.
- E) İlk yorum yanlışsa aynı duyuya dayanan dışarıdan gözlem de değerlendirme dışı tutulmalıdır.

4. Modelin sınırı

Bir öğrenci Allah-âlem ilişkisini anlatmak için kapalı bir kutuya "âlem", kutunun içindeki küçük topa "Allah" etiketi koyuyor. Kutudaki bütün nesnelerin aynı tür maddi varlıkları temsil ettiğini de açıklıyor.

İslam inancındaki yaratıcı-yaratılmış ayrımı bakımından asıl düzeltme hangisidir?

- A) Allah'ı âlemim içindeki aynı türden bir nesne olarak temsil etmekten vazgeçip modelin bu ilişkiyi neden karşılamadığını açıklamak
- B) Topu diğer nesnelerden daha büyük yapıp farkı yalnız büyüklükle açıklamak
- C) Topa farklı renk verip yaratıcıyı yine kutudaki maddi varlıklardan biri saymak
- D) Topu kapak arkasına saklayıp görünmediği için maddi sınıflamadan çıktığını söylemek
- E) Topu kutunun dışına taşıyıp başka bir maddi nesneyle temsilin yeterli olduğunu düşünmek

5. Eksik kaydı tamamla

Bir öğrenci teneffüste yere düşen bir dosyayı görmüş, dosyayı kimin düşürdüğünü görmemiştir. Tutanak taslağı "Ece dosyayı bilerek düşürdü." diyor. İsrâ 17/36'nın bilgiye dayanmayan hükümden kaçınma mesajı dikkate alınacaktır.

"Kesin gözlemim ____; ayrıca doğrulanması gereken iki iddia ____ ve ____." cümlesini tamamlayınız. İki iddianın neden aynı şey olmadığını belirtiniz.

6. Ad ile akıl yürütme

İki öğrenci düzen ve gaye delilini açıklayacak. K yalnız delilin adını yazıyor. L, evrendeki uyum örneğini, bunun amaç ve düzenleyici fikirle nasıl ilişkilendirildiğini ve ulaşılan inanç yorumunu ayrı yazıyor.

L'nin metninde K'ye göre hangi özellik değerlendirmeyi mümkün kılar?

- A) Örneğin ayrıntılı yazılması, kullanılan öncülleri ayrıca inceleme ihtiyacını kaldırır.
- B) Delil adından çok örneğe yer vermesi, inanç yorumunu doğrudan deney sonucuna çevirir.
- C) Öncül, bağlantı ve sonucu görünür kılması, çıkarımın nasıl kurulduğunu incelemeyi sağlar.
- D) Sonucu en sonda vermesi, öncüllerden o sonuca geçişin doğruluğunu tek başına sağlar.
- E) Uyum örneğinin anlaşılır olması, bağlantıya yönelik farklı yorumları değerlendirme dışı bırakır.

7. Kaynak hangi soruya cevap verir?

Bir ekip iki soru hazırlıyor: I "Bu sınıfta bugün kaç kitap var?"
II "İslam inancında vahyin dinî bilgi açısından yeri nedir?"
Ekip her iki soruyu yalnız rafların fotoğrafıyla cevaplamayı öneriyor.

Hangi kaynak düzenlemesi uygundur?

- A) I için eski bir sınıf fotoğrafı; II için kitapların kapaklarını gösteren güncel fotoğraf yeterlidir.
- B) I için güncel sayım/kayıt; II için ilgili dinî metin ve güvenilir açıklama kullanılmalıdır.
- C) I için öğrencilerin tahmini; II için dinî sözcüklerin rafta kaç kez geçtiği kullanılmalıdır.
- D) Her iki soru için de aynı kısa sözlük maddesi kullanılarak yöntem birliği sağlanmalıdır.
- E) I güncel fotoğrafla desteklenir; II de aynı fotoğraftaki dinî kitap sayısından çıkarılır.

8. İlişkiyi yeniden kur

Bir kavram haritasında "Allah → âlemin içindeki canlı türlerinden biri" ve "âlem → yaratıcı" bağlantıları bulunuyor. Görev, İslam inancında yaratıcı–yaratılmış ayrımını doğru açıklamaktır.

İki bağlantıyı sözlü ifadelerle düzeltiniz. Yalnız okların rengini değiştirmenin neden yetmeyeceğini açıklayınız.

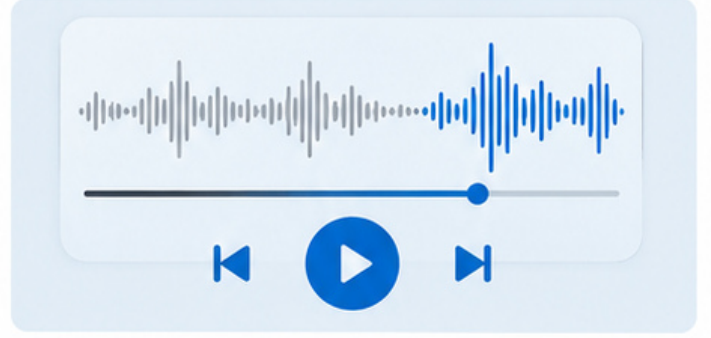

9. Dinlemek ve hüküm vermek

Bir öğrenci iki arkadaşının tartışmasının yalnız son cümlesini işitiyor. Cümlelerin kime cevap olduğu bilinmiyor. Öğrenci bir tarafı suçlayan haber hazırlıyor; habere “Kendi kulağımla duydum.” gerekçesini ekliyor.

İsrâ 17/36 açısından hangi adım en doğrudan eksikliği giderir?

- A) Son cümleyi aynen aktarıp konuşmanın öncesini araştırmadan başlığı kesinleştirmek
- B) Haberin başına kişisel kanaat olduğunu ekleyip suçlamayı kesin tutmak
- C) Aynı son cümleyi daha çok kişiye dinletip çoğunluğun yorumunu olayın kanıtı saymak
- D) Yalnız suçlanan kişiyi dinleyip onun açıklamasını diğer kanıtlarla karşılaştırmadan son hüküm saymak
- E) İşitilen kısmı kaydetmek; bağlamı ve tarafların açıklamalarını doğrulamadan suçlayıcı hüküm kurmamak

10. Ortak kelime, farklı iddia

Bir öğrenci “Düzen ve gaye delilinde düzen sözcüğü geçer; odamdaki rafları düzeltmem bu delilin bütün akıl yürütmesini açıklamış olur.” diyor. Ödev, evrendeki uyumdan hareket eden çıkarımı incelemektir.

Bu açıklamanın temel eksikliği nedir?

- A) Rafların düzenini fotoğraflamak, evrendeki uyumla ilgili çıkarımın ara bağlantısını da gösterir.
- B) Gündelik düzenleme örneği kullanılması, delilin tartışılmasını baştan geçersiz kılar.
- C) Bir sözcüğün gündelik örneği, delilin öncül-bağlantı-sonuç yapısının yerine geçirilmiştir.
- D) Delilin adının örnekte tekrarlanması, örnek ile sonuç arasındaki ilişkiyi kurmaya yeterlidir.
- E) Rafları düzenleyen kişinin bilinmesi, evren hakkındaki sonucun ayrıca gerekçelendirilmesini gereksiz kılar.

11. Kaynak inceleme planı

Okul sergisindeki bir fotoğrafın çekim yeri tartışmalıdır. Dosya adı bir şehir söylüyor; arşiv görevlisi başka bir yer olabileceğini belirtiyor. Görüntüdeki tabelalar okunacak kadar net değildir. Görev, paylaşım başlığına kesin yer yazmadan inceleme planlamaktır.

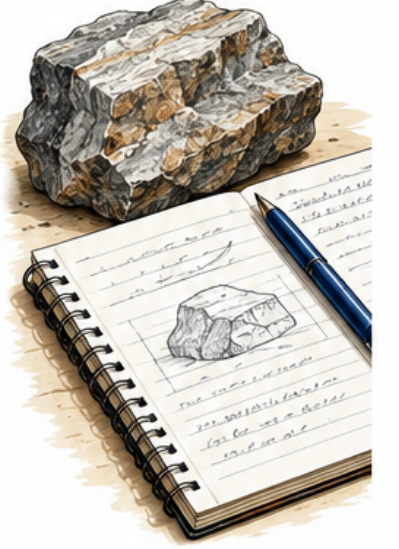
İki farklı doğrulama adımı ve sonuç belirsiz kalırsa kullanılacak bir başlık ilkesi öneriniz. Dosya adı ile uzman tahmininin neden tek başına yeterli olmadığını açıklayınız.

12. Yarattılmışı araştırmak

Öğrenci kayaçların oluşumunu araştırıp ölçüm ve süreç açıklaması yazıyor. Sonra “Oluşum sürecini açıkladığım için İslam inancındaki yaratıcı–yaratılmış ayırımına artık yer kalmadı.” sonucuna atlıyor.

Hangi düzeltme araştırma ile inanç yorumunun kapsamlarını ayırır?

- A) İnançla ilgili yorum yapılacaksa kayaç ölçümlerini kullanmamak iki alanı ayırmak için yeterlidir.
- B) Oluşum mekanizmasını araştırmak, varlığın yaratıcıyla ilişkisinin bütün anlamını aynı yöntemle sonuçlandırmış değildir.
- C) Kayaçların nasıl oluştuğu açıklanınca yaratıcıyla ilişki sorusu da aynı ölçümle tamamlanmış olur.
- D) Oluşum verileri tek başına kayaçlara yaratıcı niteliği verilmesini destekler.
- E) Kayaçlarda düzen bulunması, her oluşum ölçümünün tek bir inanç yorumunu doğrudan ölçtüğünü gösterir.

13. Şükür bilincinin kullanımı

Mülk 67/23 üzerine bir çalışmada öğrenci öğrenme imkânlarına şükürden söz ediyor. Fakat grup arkadaşlarının açıklamalarını dinlemeden onların çalışmasını kendi adıyla sunuyor. Değerlendirme kişinin iç dünyasını ölçmek için yapılmıyor.

Hangi geri bildirim mesajı davranışla ilişkilendirir?

- A) Şükür ifadesini sunuma eklemek, katkı sahiplerinin adlarını belirtme eksikliğini giderir.
- B) Bu davranıştan hareketle öğrencinin şükür üzerine söylediği bütün sözlerin içten olmadığı ölçülür.
- C) Arkadaşlarının dosyalarını saklaması, katkılarını kendi adıyla sunarken özen gösterdiğini kanıtlar.
- D) Dinleme ve düşünme imkânlarını özenle kullanmak, arkadaşların katkısını anlamayı ve doğru belirtmeyi de gerektirir.
- E) Sunumda arkadaşlarının adlarını anması yeterlidir; açıklamalarını anlamaya çalışması ayrıca gerekmez.

14. Öncül ile sonucu ayır

Düzen ve gaye üzerine bir öğrenci metninde üç parça vardır: K “Evrendeki uyum ve düzen üzerine gözlemler”; L “Bu uyumun bir düzenleyici fikriyle ilişkilendirilmesi”; M “Yaratıcıya ilişkin inanç sonucu”. Bunlar delilin ders düzeyinde özetidir.

K, L ve M’yi başlangıç verisi/öncül, çıkarım bağlantısı ve sonuç ile eşleştiriniz.
L çıkarılırsa hangi açıklama eksik kalır?

K

Evrendeki uyum ve düzen
üzerine gözlemler

L

Bu uyumun bir düzenleyici
fikriyle ilişkilendirilmesi

M

Yaratıcıya ilişkin
inanç sonucu

15. Doğru haber ile yorum

Bir müze kaydında “Parça bu alanda bulundu.” yazıyor. Rehber bundan “Parça kesinlikle burada üretildi.” sonucu çıkarıyor. Buluntu yeri kaydı doğrulanmış; üretim yeri için başka kayıt verilmemiştir.

Hangi ayırım gereklidir?

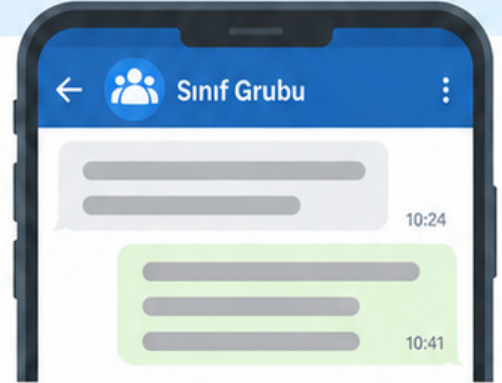
- A) Buluntu kaydı güvenilir olduğundan aynı kayda dayanarak üretim yeri de doğrulanmış kabul edilir.
- B) Üretim yeri çözülemediğinden doğrulanmış buluntu kaydı da geçici olarak yanlış sınıflanmalıdır.
- C) Buluntu ve üretim farklı bilgiler olduğundan gelecekte ortak bir bağlam içinde araştırılmaz.
- D) Rehberin yorum deneyimi, üretim yerine ilişkin ek kanıtın yerine geçebilir.
- E) Doğrulan haber buluntu yeridir; üretim yerine ilişkin çıkarım ayrıca kanıt gerektirir.

16. Paylaşımı durdurmak yeter mi?

Öğrenci doğrulanmamış bir iddiayı sınıf grubuna göndermiştir. Sonra kaynağın yetersiz olduğunu anlayıp yalnız kendi cihazındaki mesajı siler; diğer üyelerde metin görünmektedir. Görev, bilgi sorumluluğuna uygun bir düzeltme planıdır.

İki düzeltici adım öneriniz. Yanlış olduğu henüz kesinleşmemiş bir iddiayı nasıl ifade edeceğinizi ve kendi cihazından silmenin sınırını açıklayınız.

17. Döngüyü fark et

Bir öğrenci “Bu çıkarım doğrudur, çünkü sonucu doğrudur; sonucun doğruluğunu da aynı çıkarım kanıtlar.” yazıyor. Delli ödevinde bağımsız başlangıç gerekçesi henüz belirtilmemiştir.

Öğrencinin açıklama sorununu belirtiniz. Metinde bulunması gereken iki farklı bileşeni yazınız ve bunların neden birbirinin tekrarı olmaması gerektiğini açıklayınız.

18. Sorumluluğa yanlış geçiş

Bir öğrenci “İslam inancında âlem yaratılmıştır; o hâlde ortak çevreyi korumak için insanın herhangi bir tercih yapmasına gerek yoktur.” diyor. Dersin çerçevesinde yaratma ve insanın sorumluluğu birlikte ele alınıyor.

Hangi değerlendirme öncül ile sonuç arasındaki açığı gösterir?

- A) Yaratılmışlık öncülü, insanın yapabildiği bakım ve koruma tercihlerinin gereksiz olduğu sonucunu içermez.
- B) Âlemin yaratılmış olması, çevreyi koruma görevini yalnız tabiatın kendi işleyişine bırakmayı gerektirir.
- C) Ortak çevrede birçok kişi bulunduğundan bireysel bakım tercihleri sorumluluk dışındadır.
- D) İnsan doğal olayların hepsini yönetemiyorsa yapabildiği bakım tercihlerinden de sorumlu tutulamaz.
- E) Bir bakımın sonucu kesin bilinmediğinde karar vermemek yaratılmışlık düşüncesinin zorunlu sonucudur.

19. Bilgiden karara sıra

Kayıtlar:

K “Kanıt ve belirsizliği ayırarak hükmü yaz”

L “İddianın tam olarak ne söylediğini belirle”

M “İddiaya uygun kaynak ve bağlamı kontrol et”.

Araştırma henüz başlamamıştır.

Kartları gerekçeli sıraya koyunuz. Kaynak araştırmadan hükmü yazmanın sonraki bilgi seçimini nasıl bozabileceğini bir örnekle açıklayınız.

20. İtirazın hedefini bul

Düzen ve gaye delili tartışmasında bir öğrenci kullanılan uyum örneğini kabul ediyor; fakat bu örnekten önerilen sonuca geçişin yeterince açıklanmadığını söylüyor. Başka biri onu “Uyumu hiç görmüyorsun.” diye yanıtlıyor.

İkinci öğrencinin yanıtındaki sorun nedir?

- A) Örneğin kabul edilmesini, sonucun daha ayrıntılı anlatılmasına yönelik bir istek olarak değerlendirmiştir.
- B) İtirazı yalnız farklı bir uyum örneği sunulması gereği olarak karşılamıştır.
- C) Sonuca geçişe yönelik eleştiriyi, sonucun daha güçlü biçimde benimsendiği şeklinde yorumlamıştır.
- D) Bağlantıya yönelik itirazı, başlangıç gözleminin reddi gibi ele almıştır.
- E) İtirazı kullanılan terimin sözlük anlamına yönelmiş bir soru olarak cevaplamıştır.

